

DOI: 10.31617/1.2024(157)02
УДК 336.71:330.34=111

ГЕРБИЧ Людмила,
к. е. н., доцент кафедри банківської справи
Державного торговельно-економічного
університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна

ORCID: 0000-0002-3560-5777
l.gerbych@knu.edu.ua

НЕТРЕБЧУК Лариса,
ст. викладач кафедри банківської справи
Державного торговельно-економічного
університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна

ORCID: 0000-0003-4942-5299
l.netrebchuk@knu.edu.ua

ОНОПРИЄНКО Юлія,
магістр, фриланс-рекрутер
United Tech, Україна

ORCID: 0009-0004-3806-0700
julia879646@gmail.com

ЦІННИСНО ОРІЄНТОВАНИЙ БАНКІНГ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Банківська сфера є одним із драйверів розвитку економіки та тісно пов'язана з функціонуванням суспільства, запиту якого змінюються відповідно до його еволюції. В епоху суспільного запиту на орієнтири стосовно свідомого ведення бізнесу та життєдіяльності гостро постає питання щодо впровадження цінностей у банківську справу. Спостерігається її трансформація в напрямі запровадження особистісного підходу та етичних принципів під час роботи з клієнтами; усвідомлення того, що формування тісних взаємин можливе лише на засадах суспільно значущих цінностей та оцінки їх впливу на навколишнє середовище, громади й простір. Саме тому імплементація ціннісно орієнтованого підходу у банківську діяльність є важливою й актуальною темою. Під час дослідження висунуто гіпотезу щодо необхідності запровадження ціннісно орієнтованого банкіngu як одного з ключових драйверів сталого розвитку економіки. Використано традиційний комплекс методів дослідження економічних процесів: аналіз, порівняння і

HERBYCH Liudmyla,
PhD (Economics),
Associate Professor of the Department of Banking
State University of Trade and Economics
19, Kyoto St., Kyiv, 02156, Ukraine

ORCID: 0000-0002-3560-5777
l.gerbych@knu.edu.ua

NETREBCHUK Larysa,
Senior Lecturer of the Department
of Banking
State University of Trade and Economics
19, Kyoto St., Kyiv, 02156, Ukraine

ORCID: 0000-0003-4942-5299
l.netrebchuk@knu.edu.ua

ONOPRIENKO Yuliia,
Master, Freelance recruiter
United Tech, Ukraine

ORCID: 0009-0004-3806-0700
julia879646@gmail.com

VALUE-BASED BANKING AS A FACTOR OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The banking sector is one of the drivers of economic development and is closely related to the functioning of society, the demands of which change according to its evolution. In the era of public demand for guidelines regarding the conscious conduct of business and life, the question of introducing values into banking is acute. Its transformation in the direction of introducing a personal approach and ethical principles while working with clients is being observed; awareness that the formation of close relationships is possible only on the basis of socially significant values and assessment of their impact on the environment, communities and space. That is why the implementation of a value-based approach to banking is an important and relevant topic. During the research, a hypothesis was put forward regarding the need to introduce value-based banking as one of the key drivers of sustainable economic development. A traditional set of methods for researching economic processes is used: analysis, comparison, and logical generalization. The essence and basic norms of the functioning



Copyright © Автор(и). Це стаття відкритого доступу, яка розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

логічне узагальнення. Розкрито сутність та основні норми функціонування ціннісно орієнтованого банкінгу, сформульовано авторське бачення. Досліджено принципи роботи ціннісно орієнтованих банків, визначених *Global Alliance for Banking on Values*, принципи концепції сталого розвитку, практичні аспекти втілення ціннісно орієнтованого банкінгу на базі цільових, етичних характеристик у роботу окремих банківських установ і на їх основі сформульовано власні принципи ціннісно орієнтованого банкінгу. Проаналізовано основні міжнародні та вітчизняні аспекти функціонування банків, які запроваджують елементи ціннісно орієнтованого банкінгу. Визначено, що фактично всі банки-лідери у світовій банківській сфері ставлять у пріоритет на найближче майбутнє посилення принципів ціннісного банківництва. Не відстають від цього процесу й банки України, у діяльність яких впроваджуються окремі елементи ціннісно орієнтованого банкінгу, як-от корпоративна соціальна відповідальність, принципи ESG тощо. Сформульовано перспективи здійснення банкінгу на основі клієнтоорієнтованого підходу та застосування принципів свідомого ведення бізнесу.

Ключові слова: цінності, ціннісно орієнтований банкінг, цільовий банкінг, корпоративна соціальна відповідальність, сталий розвиток, екобанкінг.

of value-based banking are revealed, the author's vision is formulated. The work principles of value-based banks, defined by the Global Alliance for Banking on Values, the principles of the concept of sustainable development, the practical aspects of the implementation of value-based banking based on target, ethical characteristics in the work of individual banking institutions were studied, and on their basis, the own principles of value-based banking were formulated. The main international and domestic aspects of the functioning of banks that introduce elements of value-based banking are analyzed. It was determined that in fact all the leading banks in the world banking sphere prioritize strengthening the principles of value banking in the near future. Banks of Ukraine are not lagging behind this process, and certain elements of value-based banking, such as corporate social responsibility, ESG principles, etc., are being introduced into their activities. The prospects of banking based on a client-oriented approach and the application of the principles of conscious business conduct are formulated.

Keywords: value, values-based banking, purpose-driven banking, corporate social responsibility, sustainable development, eco-banking.

Jel Classification: A13, G 20, G 21, G28, O16.

Вступ

Банківська діяльність постійно трансформується та потребує запровадження нових принципів, які дедалі більше ґрунтуються на особистісному підході до кожного клієнта. При цьому запорукою стабільної тісної взаємодії з клієнтами стають суспільно значущі етичні принципи. Сьогодні все частіше звучить теза про те, що банки мають бути не просто посередниками в обігу грошей, а виконувати цю роль в інтересах дотримання цінностей людства та планети.

Новими поняттями, які відносно недавно з'явилися у суспільстві, є сталий розвиток та стале фінансування, що базуються на забезпеченні тривалого економічного процвітання з урахуванням того, що світові ресурси є обмеженими, а екологічна ситуація щороку погіршується на тлі зростання виробництва та споживання. У 2015 р. державами – членами ООН ухвалено "Порядок денний сталого розвитку на період до 2030 року" (*United Nations, n. d.*), який має спільний план миру та процвітання для людей і планети зараз і в майбутньому, що містить 17 цілей сталого розвитку (ЦСР), які є невідкладним закликком до дій усіх країн у рамках глобального партнерства. Вони визнають, що подолання бідності та інших негараздів має йти поряд зі стратегіями, які покращують здоров'я та освіту, зменшують нерівність і

стимулюють економічне зростання, а також забезпечують боротьбу зі зміною клімату, збереження океанів і лісів.

Україна не стоїть осторонь цього процесу. Так, у 2021 р. Національний банк України презентував Політику щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 р. (НБУ, б. д.), що відображає комплексне бачення побудови та майбутнього розвитку сталого фінансового сектору в Україні й спрямована на наближення діяльності фінансових установ до передових світових стандартів інтеграції екологічних, соціальних та управлінських критеріїв у фінансові послуги. У 2024 р. оприлюднено оновлену Політику з розвитку сталого фінансування (Національний банк України, 2024, 1 жовтня).

Сталий розвиток і стале фінансування базуються на визначенні ключових цінностей суспільства, таких як задоволення потреб людей і захист навколишнього середовища. Роль банківської системи у забезпеченні сталого розвитку є особливо важливою протягом останніх кількох років, коли відбулось усвідомлення того, що тісні взаємини формуються не тільки завдяки бажанню отримання прибутків, але й на основі побудови взаємодії на засадах загальнолюдських цінностей. Саме тому впровадження системи цінностей у банківську діяльність є важливою та актуальною темою для дослідження, зважаючи на те, що в Україні цей напрям представлений лише поодинокими прикладами та потребує подальшого розвитку.

Питання функціонування ціннісно орієнтованих банків має незначне поширення в економічній літературі. Здебільшого у працях вітчизняних науковців розкрито питання оцінки кліматичних, екологічних та соціальних ризиків (Краснова та ін., 2021; Бортніков & Любіч, 2022; Вовченко, 2023; Шульга & Савлука, 2024; Шульга & Омеленчук, 2024) або корпоративної соціальної відповідальності бізнесу загалом і банківських установ зокрема (Колосок, 2013; Дзюблук & Стечишин, 2015; Польова, 2015; Примостка & Захарчук, 2016; Лункіна & Каратай, 2017; Олійник, 2019; Коваленко, 2023).

Окремо слід зазначити працю Івасіва (2010) щодо етичних банків, в якій окреслено принципи їх роботи у світі й запропоновано власне бачення їх запровадження в Україні, а також наукову статтю Ткаченко та Хуторної (2020) щодо методології формування та реалізації бізнес-стратегій банку з урахуванням ідей концепції сталого розвитку, трансформації банківського сектору (у тому числі ціннісної), визначення фінансових та соціальних наслідків економічної цінності діяльності банку.

Серед закордонних дослідників варто зупинитися на працях *De Clerck* (2009) щодо ціннісно орієнтованих банків; *Climent* (2018) щодо порівняння принципів ведення етичного та традиційного банкінгу; *Weber* та *Duan* (2012) про соціальний вплив на суспільство, навколишнє середовище та сталий розвиток; *Weber* (2011) щодо місії соціальних банків; *Serrano Pérez* (2017) – оцінювання прихильності банків до принципів ведення соціального та етичного банкінгу; *Burianová* та *Paulík* (2014) і *Crane et al.* (2019) щодо корпоративної соціальної відповідальності банківських установ.

Грунтовне дослідження особистісних та соціальних цінностей розглянуто *Rokeach* (1973), який є автором концепції ціннісних орієнтацій особистості, поділених на інструментальні та термінальні. Його

дослідження не має прямого зв'язку з банківською діяльністю, проте є визначення конкретних цінностей людей, які можуть бути основою для їх взаємозв'язку з банками.

Вагомий внесок щодо сутності та практики застосування банкінгу, базованого на цінностях, зробив виконавчий директор *Global Alliance for Banking on Values (GABV) Dr. Marcos Eguiguren Huerta*, який зазначав, що при ціннісно орієнтованому банкінгу люди стоять вище прибутку, пріоритетом банкірів є розвиток суспільства і планети, а прибуток вони отримують лише як наслідок того, що роблять правильні речі правильним чином (Benitez, 2017).

У дослідженні *Feridun та Talay (2023)* проаналізовано роль, яку відіграють принципи відповідального банкінгу (*Principles for Responsible Banking, PRB*) у просуванні до цілей сталого розвитку на прикладі європейських банків. Причому результати дослідження показали, що в країнах, де більша частка оптових банків, які підписали ці принципи, прогрес у досягненні цілей сталого розвитку знаходиться на більш просунутій стадії. Однак така тенденція не характерна для роздрібних банків.

Дослідження *Muller (2023)* присвячено оцінці зв'язків між концепцією лідерства, заснованого на цінностях, і економічним успіхом, вимірюваним за допомогою ключових показників ефективності, серед яких: достатність капіталу, якість активів, ефективність управління, якість прибутку та управління ліквідністю. Базою для дослідження стали кооперативні банки Німеччини, де цінностями були справедливість, впевненість, безсумнівність, компетентність, надійність, індивідуальність, спільність, повага, партнерство, відповідальність і солідарність. Результати показали, що лідерство, засноване на цінностях, має позитивний вплив на економічний успіх.

Однак у праці *Kara et al. (2024)* наведено дещо інші результати щодо впливу ціннісних характеристик на результати діяльності банків. Це дослідження ґрунтувалось на оцінці найбільших комерційних банків США та Європи під час пандемії. Автори виявили негативний зв'язок між відповідальною поведінкою банку та показниками фондового ринку (насамперед, акціонерною вартістю), особливо під час першої хвилі пандемії. Тобто інвестори не оцінили зусиль банків щодо підтримки клієнтів і громад, а відповідальна поведінка банків під час кризи взагалі знижувала акціонерну вартість або виявлялась нейтральною до неї. На думку вчених, попит учасників ринку на соціально відповідальну поведінку падає під час економічної кризи та спадів.

Дослідження *Chiaromonte et al. (2024)* також ґрунтувалось на тому, як спалах коронавірусу *COVID-19* у Європі проявив вплив соціально відповідальної діяльності банків на профілі ризиків банків (насамперед *ESG*). І їх результати довели, що соціально відповідальна банківська діяльність слугує стратегією хеджування ризиків на піку пандемії.

Науковий доробок *Boitan та Shabban (2024)* присвячений визначенню взаємозв'язку між декларуванням прихильності до стійкого розвитку, реальною зміною традиційної банківської бізнес-моделі в бік ціннісної моделі, в основі якої лежить прагнення не тільки досягнення прибутку, але й довгострокового, стійкого соціального й екологічного

впливу на місцеві громади, навколишнє середовище, та результативністю діяльності. Результати їх дослідження показали, що бізнес-моделі тих європейських банків, що добровільно приєдналися до Глобального альянсу банківських цінностей (а отже, визнають прихильність реалізації моделі, заснованої на цінностях), демонструють неоднорідні характеристики ключових показників діяльності (*ROE*, *ROA*, операційна ефективність, ризик ліквідності, достатність капіталу, склад балансу тощо).

Зазначені науковці досліджували окремі аспекти ціннісних характеристик та/або функціонування банків і банківської системи, причому в різні часові періоди та в різних економіко-політичних і соціальних обставинах, а останні зміни правових та економічних умов потребують більш чіткого розкриття ціннісної складової банкінгу. Навіть сама термінологія цього поняття досі залишається неоднозначною.

Метою статті є дослідження сутнісного наповнення ціннісно орієнтованого банкінгу, його принципів і практики запровадження в закордонних і вітчизняних банках.

У ході дослідження висунута гіпотеза щодо необхідності запровадження ціннісно орієнтованого банкінгу як одного з ключових драйверів сталого розвитку економіки. Для її перевірки проаналізовано сутність ціннісно орієнтованого банкінгу, принципи його побудови та досвід використання у провідних країнах та Україні, а за підсумками запропоновано заходи щодо подальшого запровадження у вітчизняному банківському секторі.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання: визначення сутнісного наповнення ціннісно орієнтованого банкінгу (ЦОБ); розробка принципів його здійснення; дослідження особливостей його функціонування в закордонних і вітчизняних банках та виділення його основних складових; визначення перспектив розвитку ЦОБ як основи сталого розвитку економіки.

Дослідження базується на вивченні документів міжнародних інституцій, зокрема ООН, Глобального альянсу банківських цінностей (*Global Alliance for Banking on Values, GABV*), а також Національного банку України та офіційних сайтів і звітів банків, наукових публікацій закордонних і вітчизняних фахівців. Використано методи наукового дослідження: теоретичного узагальнення – для розкриття сутності ціннісно орієнтованого банкінгу та його принципів; формалізації – для вираження окремих елементів ЦОБ; індукції та дедукції – при формулюванні висновків.

Основна частина статті складається з п'яти взаємопов'язаних розділів. У першому досліджується сутність ЦОБ. У другому розглядаються принципи ЦОБ та наводиться їх авторське тлумачення. Третій розділ присвячено іноземному досвіду розвитку ЦОБ. У четвертому аналізується запровадження ЦОБ в Україні. У п'ятому розділі наведено перспективи розвитку ЦОБ.

1. Сутнісне наповнення ціннісно орієнтованого банкінгу

Функціонування банків наразі не може здійснюватися на засадах, притаманних їх діяльності ще декілька років тому. Перш за все, через зміну світогляду його клієнтів, регуляторів та суспільства. Тож виникає

потреба в переформатуванні взаємодії всіх учасників банківської діяльності з урахуванням їх впливу на суспільство та навколишній світ. Одним з таких принципово нових видів ведення банківської діяльності є банкінг на основі цінностей або ціннісно орієнтований банкінг (ЦОБ).

Банкінг, що орієнтований на цінності, відрізняється ставленням не лише до своїх клієнтів, а й до загальних суспільних цінностей, саме тому він зосереджений на підтримці місцевих спільнот, жінок та молоді, розвитку освітніх проєктів, культурних надбань і зменшенні бідності.

Банкінг на основі цінностей, орієнтований на сталий розвиток та етичну банківську справу, представляє всі банки, що використовують гроші для забезпечення економічного, соціального та екологічного розвитку. Загалом ці банки схожі на інші, вони також пропонують широкий спектр послуг – від стандартних рахунків до управління інвестиціями та фондами венчурного капіталу, також прагнуть бути ефективними й прибутковими. Від традиційних банків їх відрізняє те, яким чином вони це роблять: куди вкладають кошти клієнтів, як керують процесом кредитування, як підтримують місцеві спільноти та навколишнє середовище та як ставляться до співробітників і клієнтів.

Нині в літературі немає чіткого визначення ЦОБ і часто його ототожнюють з етичним банкінгом (*ethical banking*) або цілеспрямованим банкінгом (*purpose-driven banking*). Загалом вони мають схожість, але тільки якщо припускати, що цілями банку є розвиток саме на основі етичних і ціннісних характеристик.

De Clerck (2009) визначає ЦОБ як загальний термін, що охоплює альтернативний, етичний, соціальний, стійкий, солідарний і банкінг розвитку, що пропонує продукти та послуги, які ґрунтуються на засадах нефінансового характеру й мають позитивний вплив на навколишнє середовище, людей, культуру та суспільство в цілому.

Дослідивши думки провідних учених у цій сфері (*De Clerck*, 2009; *Shrum et al.*, 1990; *Rohner*, 2020; *Rohner*, 2022; *Climent*, 2018; *Weber*, 2011; *Serrano Pérez*, 2017; Івасів, 2010; Ткаченко & Хуторна, 2020), пропонуємо під ціннісно орієнтованим банкінгом розуміти модель клієнтоорієнтованого банкінгу, місія якого полягає у забезпеченні прозорого та інклюзивного управління, заснованого на нормах соціально-етичних, екологічних, культурних і просвітницьких цінностей.

На відміну від звичайних банків, ЦОБ отримують прибуток, інвестуючи в етичні проєкти з соціальним чи екологічним впливом, спрямовуючи кошти у ті високоефективні галузі, які сприяють встановленню рівності, екологічної стійкості, реінвестуванню тощо. Щодо потоків доходів і продуктів, що пропонуються клієнтам, такі банки зосереджуються на традиційному банківському обслуговуванні клієнтів та утримуються від спекулятивної діяльності, підкреслюючи свою відданість підтримці реальної економіки.

У сучасних реаліях успішна діяльність банківського бізнесу та його подальший розвиток залежить не стільки від уміння банків пристосовуватися до змін у навколишньому середовищі, скільки від їх активності в розробці та впровадженні інновацій. Нові технології забезпечують ті ступені свободи й вибору, які раніше були не доступні клієнтам банку –

зручність, швидкість, контроль і самостійність. Це змушує банки постійно оновлювати свої технології, продукти, систему управління, підвищувати кваліфікацію працівників і переосмислювати підходи до мотивації праці. Проте інновації також повинні ґрунтуватись на дотриманні загальнолюдських цінностей.

На сьогодні науковці часто посилаються на визначення цінностей, надане індійським соціологом Р. К. Мукерджи: "Цінності — це соціально схвалені бажання або цілі, які приймаються у процесі виховання та соціалізації. Вони стають суб'єктивними уподобаннями, стандартами та прагненнями".¹ (Mondal, n. d.) Тобто усталені у суспільстві цінності фактично стають певними нормами поведінки людей, а отже орієнтирами в діяльності суб'єктів економічних відносин, серед яких і банки.

Проте *цінності* мають свої характеристики, що впливають на вибудовування взаємовідносин "банк-клієнт":

- вони особисті, тому банк не може нав'язувати цінності одних клієнтів іншим, і щоб залишатися ціннісно орієнтованим, банку варто вибудовувати індивідуальну траєкторію з кожним клієнтом;
- цінності окремих людей формують їх сприйняття світу в цілому і банківської справи зокрема, тому орієнтація банку повинна враховувати групи клієнтів, які обирають цей банк для обслуговування;
- вони змінюються з плином часу та під впливом досвіду, тому банкам слід бути готовими до переорієнтації у взаємозв'язках з конкретними клієнтами.

Ще з 1981 р. *The European Values Study Foundation* разом з *World Values Survey Association* проводиться Всесвітнє дослідження цінностей (*WVS*). За цей час відбулось 7 хвиль досліджень у вигляді опитувань у різних країнах. Часовий ряд *WVS* показує, як цінності конкретної країни/суспільства змінювалися з часом (*WVS, n. d.*).

7-ма хвиля (2017–2022) досліджувала культурні цінності, освіту, охорону здоров'я та безпеку, соціальну толерантність і довіру, переконання щодо статі, сім'ї та релігії, ставлення до бідності, а також нові теми, що стосувались питань справедливості, моральних принципів, корупції, відповідальності та ризиків, міграції, національної безпеки та глобального управління. Остання 8-ма хвиля дослідження розпочалася у січні 2024 р., розрахована до 2026 р. і доповнена такими питаннями, як політична довіра, авторитаризм та популізм, міграція, зміни клімату та планування сім'ї.

Ми не ставимо за мету у цій статті дослідити зміни цінностей різних країн, проте зазначаємо, що набір питань в опитуванні вже дає певний орієнтир банкам щодо розробки власних стратегій розвитку.

2. Принципи ціннісно орієнтованого банкінгу

У 2009 р. десятьма банками-першопрохідцями був заснований Глобальний альянс банківських цінностей (*GABV*), який на сьогодні об'єднує банки у понад 45 країнах, які використовують фінансування для забезпечення сталого економічного, соціального та екологічного розвитку.

¹ Цитати з іншомовних джерел наводяться у перекладі авторів статті.

Наразі *GABV* виокремлює шість принципів ЦОБ (*GABV, n. d.*):

- 1) соціальний та екологічний вплив і стійкий розвиток лежать у серці бізнес-моделі банку;
- 2) опора на спільноту, обслуговування реальної економіки та створення нових бізнес-моделей для задоволення потреб обох сторін;
- 3) довгострокові відносини з клієнтами та безпосереднє розуміння їх економічної діяльності й пов'язаних з нею ризиків;
- 4) довгостроковість, самодостатність і стійкість до зовнішніх потрясінь;
- 5) прозоре та інклюзивне управління;
- 6) усі ці принципи вбудовані в культуру фінансової установи.

З огляду на принципи *GABV*, принципи сталого розвитку (*Halamka & Teply, 2017*), принципи відповідального банкінгу (*Principles for Responsible Banking, n. d.*) та враховуючи власні напрацювання, пропонуємо перелік принципів, які, на наш погляд, є базовими для ціннісно орієнтованого банкінгу (табл. 1).

Таблиця 1

Принципи ціннісно орієнтованого банкінгу

Принцип	Опис
Клієнтоорієнтованість	Клієнт є найвищою цінністю, тому банк повинен бути націлений на задоволення потреб клієнтів та надання високоякісних послуг, працювати на покращення відносин з клієнтами та вирішення їх проблем
Інклюзивність	Забезпечення доступу до послуг корпоративним клієнтам та всім прошаркам населення з урахуванням їх способу життя, можливостей, віддаленості розташування, доступності технічних засобів зв'язку, недопущення дискримінації за будь-якими ознаками
Продуктова інформованість	Надання клієнтам чіткої, прозорої та доступної інформації про продукти та послуги, їх вартість та умови
Захищеність даних клієнта	Забезпечення надійності та конфіденційності персональних даних клієнта
Соціальна інтегрованість	Враховання соціальних аспектів та впливу діяльності на громадськість, сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу
Стійкість	Забезпечення економічної стійкості та управління ризиками для запобігання збитків та збереження довіри клієнтів
Формалізованість ціннісної місії, її вбудовування у корпоративну культуру	Наявність чіткої прописаної місії, базованої на виокремленні цінностей, які банк вважає для себе прийнятними та які сприяють економічному розвитку і добробуту клієнтів, акціонерів і співробітників. Однією з місій банку має бути боротьба з бідністю та нерівністю у доступі до базових послуг (освіти, охорони здоров'я, адекватних умов роботи та оплати праці, доступності кредитів і платежів). Крім того, банком має бути розроблена ціннісна пропозиція для працівників (<i> EVP </i>) як винагорода в обмін на їхню лояльність до банку
Транспарентність	Публічне висвітлення ціннісних орієнтирів банку та регулярне звітування про їх виконання
Взаємодія з громадами	Діяльність згідно з етичними стандартами, дотриманням законності та уникненням конфлікту інтересів, чесністю та прозорістю; недопущення корупції та використання нелегальних методів для отримання прибутку; уникнення культурних ризиків, пов'язаних зі змінами в культурних цінностях та традиціях
Дотримання норм <i>ESG</i>	Сутнісне розуміння кліматичних, екологічних, управлінських та соціальних ризиків (<i>ESG</i>), виявлення їх впливу на екосистему, економіку та фінансовий сектор, розробка внутрішніх стандартів управління ними

Джерело: складено авторами.

За даними табл. 1, принципи здебільшого ґрунтуються на екологічних та соціальних факторах, до яких належить все: від гендерної рівності, недопущення ейджизму, протидії булінгу, расової різноманітності серед керівників і персоналу загалом до програм інтеграції, практики найму та оплати праці, впливу на екологію, клімат, довкілля. Соціальні фактори тісно переплетені з поняттями морального та етичного ризику. При цьому поняття моральних та етичних правил, прийнятих суспільством, залежить від країни розташування банків і в різних країнах можуть проявлятися по-різному. Крім того, такі банки у своїй діяльності націлені на використання Екологічних та соціальних стандартів Європейського інвестиційного банку та Стандартів діяльності з екологічної та соціальної сталості Міжнародної фінансової корпорації (*IFC Performance Standards on Environmental and Social Sustainability*).

Ще одним елементом функціонування ціннісно орієнтованих банків є впровадження в діяльність корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), яка означає, що вони беруть на себе відповідальність за свій вплив на соціальне та екологічне середовище, здійснюючи свою діяльність з урахуванням інтересів не лише своїх акціонерів, але й спільнот, в яких вони працюють та функціонують.

КСВ може включати різні аспекти, такі як створення робочих місць, відповідальне використання ресурсів, зменшення викидів шкідливих речовин, розвиток соціальних програм для працівників і місцевої спільноти, підтримку відповідального підприємництва тощо. Це важливий елемент сучасного бізнесу, який дає змогу банкам не лише домагатися фінансових успіхів, але й стати соціально відповідальними гравцями в суспільстві.

Банками, що дотримуються всіх, а не окремих принципів ЦОБ, є так звані етичні банки, які керуються не тільки економічними, а й етичними принципами. Наприклад, вони можуть: залучати кошти суто для інвестування в соціальні проекти, які зменшують соціальну нерівність або підтримують діяльність громадських організацій і благодійних фондів чи забезпечують екологічну чистоту; надавати доступ до фінансових послуг людям з низьким доходом або тим, хто має проблеми з кредитними історіями, що забезпечує їм можливість зберігання грошей та отримання фінансових послуг за зниженими тарифами. Прикладами етичних банків є *Triodos Bank, Amalgamated Bank, Charity Bank, Ecology Building Society* та інші.

Діяльність ціннісно орієнтованих банків підвищує рівень довіри громадян, заохочує нових клієнтів, працює як реклама і, своєю чергою, приносить прибуток. Для наробки принципів роботи таких банків було створено Європейську федерацію етичних та альтернативних банків (*FEBEA*), Інститут соціального банківського обслуговування (*ISB*) та Міжнародну асоціацію інвесторів у соціальну економіку (*INAISE*).

3. Іноземний досвід розвитку ціннісно орієнтованого банкінгу

Розвиток ЦОБ у світі стає можливим завдяки зміні способу мислення та підходу до бізнесу, коли банки усвідомлюють свою роль у створенні сталого та справедливого світу, працюють над тим, щоб забезпечити найвищі стандарти безпеки, якості послуг та соціальної відповідальності.

JPMorgan Chase активно використовує цінності, щоб розвивати свій бізнес і забезпечувати якісний сервіс клієнтам, серед яких: клієнтська орієнтованість, інновації, етика та відповідальність, тісне співробітництво з командою (*JPMorgan Chase, n. d.*). Банк також прагне зменшити свій вплив на навколишнє середовище та покращити соціальну відповідальність. Для цього він залучає інвесторів з вищими стандартами сталості, а також активно залучається до ініціатив звітування про сталість, таких як індекс *DJSI (Dow Jones Sustainability Index)*, який визначає лідерів у галузі сталості.

Британський міжнародний комерційний банк *HSBC* керується низкою цінностей, серед яких важливість клієнтів, професійність, інтегритет, інновації та згуртованість (*HSBC, n. d.*).

Однією з цінностей *Deutsche Bank* є "Професійна етика", яка означає, що банк дотримується високих стандартів професійної поведінки в усіх аспектах своєї діяльності. Це забезпечення конфіденційності клієнтської інформації, дотримання відповідних правил і законів, а також здійснення тільки легітимних фінансових операцій (*Deutsche Bank, n. d.*). Окрім цього, *Deutsche Bank* прагне забезпечувати "Співпрацю та взаємодію" з клієнтами, які є основою успішної роботи банку. Ще однією з цінностей є "Інновації", які є ключовим елементом стратегії розвитку банку. Банк активно працює над забезпеченням сталого розвитку банківського сектору в цілому, залучається до розробки нових стандартів та регуляторних політик, які сприяють створенню здорової та стійкої банківської системи (*Deutsche Bank, 2023*).

Однак декларування зазначених цінностей не застрахувало цей банк від виникнення проблем. Так, у березні 2023 р. його акції втратили понад 1/5 своєї вартості, а 24 березня обвалилися майже на 15%. Пов'язано це з різким зростанням вартості кредитних дефолтних свопів (Маловичко, 2023, 27 березня). Однією з причин виникнення такої ситуації було надто ризикове інвестування. У 2024 р. банк теж мав низку проблем, перш за все, пов'язаних з тим, що його дочірній банк не вийшов з рф.

BNP Paribas декларує такі пріоритети, як відкритість, довіра, інновації та сталість (*BNP Paribas, n. d.*). Одним із прикладів цього є "Кодекс поведінки *BNP Paribas*", який встановлює найвищі стандарти етичної поведінки для всіх працівників банку. *BNP Paribas* активно займається сталим розвитком та дбайливим використанням ресурсів. Банк встановив цілі зменшення викидів вуглецю та енергоспоживання, а також сприяє сталим інвестиціям і розвитку зелених проєктів. У 2021 р. він

долучився до ініціативи *Priceless Planet Coalition*, яка об'єднує зусилля споживачів, фінансових установ, торговців і міст у боротьбі зі зміною клімату.

Банкінг на основі цінностей є важливою частиною стратегії іспанського банку *Banco Santander*. До цінностей, які висуває банк, належать прозорість, довіра, відповідальність та інновації (*Banco Santander, n. d.*).

Банкінг на основі цінностей є ключовим елементом у стратегії британського банку *Standard Chartered*. Цінностями банку є: інтегритет, взаємодія, відповідальність, важливість кожного клієнта, інновації і працездатність. Ці цінності відображаються у всіх аспектах діяльності банку, зокрема його продукти, послуги та відносини з клієнтами (*Standard Chartered, n. d.*). Банк визнає свою відповідальність перед глобальною спільнотою та активно підтримує соціальні та екологічні ініціативи, сприяє розвитку глобального господарства та підтримує стійкий розвиток, забезпечуючи фінансову підтримку для проєктів у сфері інфраструктури, енергетики та інших важливих галузях, а також долучився до ініціативи ООН з принципів відповідального інвестування (*PRI*).

Не стоять осторонь і необанки. Так, цифровий банк *Aspiration* (США) дає змогу клієнтам вимірювати свій вплив на екологію шляхом особистої оцінки стійкості, яка базується на тому, де вони витрачають свої гроші. На додаток до банківських продуктів, *Aspiration* пропонує користувачам рішення, які дають можливість інвестувати в компанії, які на 100% не використовують викопне паливо (*Aspiration, n. d.*). Подібний проєкт у вигляді калькулятора вуглецевого сліду є і у фінтех *Doconomy*.

Поряд з традиційними підходами до запровадження ЦОБ сьогодні у світі є банки, які прославилися нетрадиційними сміливими підходами в цій сфері. Досить цікавим прикладом запровадження ЦОБ є досвід Банку Австралії, який є першим банком у світі, що володіє та керує приватним заповідником у Західній Вікторії, неподалік від Хоршема. Банк працює в партнерстві з декількома організаціями, щоб гарантувати, що заповідник є процвітаючим і спільним прикладом науково обґрунтованого збереження в дії (*GABV, 2022, December 21*).

Amalgamated Bank, активно виступаючи за запобігання насильству з використанням зброї, запропонував новий код торгової категорії (МСС) Міжнародної організації зі стандартизації, що дозволяє повідомляти владі про підозрілу діяльність і незаконний продаж зброї.

Злочини зі зброєю та стрілянина є давньою соціальною проблемою в Америці. *Amalgamated Bank*, розташований у Нью-Йорку, завжди визнавав свою провідну роль у боротьбі з насильством із застосуванням зброї. Щоб запобігти трагедії, банки повинні відповідати за перший крок – припинити доступ до фінансової системи клієнтам, які бажають отримати зброю. Заявку *Amalgamated Bank* до Міжнародної організації стандартів щодо нового коду торгової категорії (МСС) для магазинів зброї та боєприпасів було схвалено у вересні 2022 р. (*GABV, 2022, December 29*).

"*VDK Bank*" винайшов унікальну тристоронню колекційну монету,

схвалену Національним банком Бельгії та Європейським центральним банком. Три сторони символізують "потрійне" мислення – клієнт, спільнота та планета, що насправді означає стале банківське обслуговування. Дослідження, проведене "VDK Bank" серед 1000 бельгійців, показало, що 7 із 10 бельгійських вкладників та інвесторів не мають жодного уявлення про те, що їхній банк робить з їхніми важко заробленими грошима. Саме тому "VDK Bank" розпочав велику кампанію, яка заохочує бельгійців, а особливо молодь, більше думати про те, як вони можуть використати свої гроші, щоб побудувати краще майбутнє для себе, своєї громади та планети. Хоча дискусії про гроші здебільшого, як правило, зосереджені навколо прибутку та збитків, "VDK Bank" кидає виклик цій перспективі, запроваджуючи третій вимір – вплив грошей на суспільство та планету.

Клієнтська сторона підкреслює відданість "VDK Bank", який надає клієнтам конкурентоспроможні процентні ставки за їхніми вкладками. З погляду спільноти, банк гарантує, що кошти клієнтів реінвестуються в їхній громаді і будуть спрямовані на фінансування таких важливих організацій, як університети, школи, клініки та будинки літніх. Акцент на громаді поширюється на навколишнє середовище та регіон, підкреслюючи прихильність банку до місцевого соціального впливу. З позиції охорони довкілля, "VDK Bank" займає рішучу позицію проти інвестування у викопне паливо та екологічно шкідливу діяльність (GABV, 2023, October, 30).

Отже, розвиток ЦОБ є важливим трендом для багатьох банків. Один з головних його принципів полягає в тому, що банк має бути прозорим та етичним у своїх діях та взаємодії з клієнтами, ділитися своїми знаннями та досвідом з ними та працювати на користь спільноти.

4. Застосування ціннісно орієнтованого банкінгу у практиці банків України

В Україні повного застосування принципів ЦОБ наразі ще немає, однак окремі елементи запроваджуються, а деякі навіть вже давно. Так, банки здебільшого мають розроблене внутрішньобанківське положення щодо корпоративної соціальної відповідальності (КСВ). Сьогодні це один з ключових показників успішності, критерій оцінки прогресивності бізнесу та прихильності його власників до європейських цінностей. Особливо важливим і показовим стало розуміння принципів КСВ банками під час війни, коли постало питання фізичного захисту співробітників та їх фінансової підтримки. Крім того, вітчизняними банками запроваджено етичні норми щодо роботи з позичальниками, етичні кодекси у роботі самого банку. Окремими банками вже розроблені принципи ESG, запроваджено концепцію безпаперового документообігу, впроваджується безбар'єрність. У табл. 2 наведено приклади окремих банків України щодо імплементації цінностей, які вони декларують на своїх сайтах чи

виокремили у публічних звітах.

Таблиця 2

Приклади запровадження ціннісно орієнтованого банкінгу в Україні

Назва банку	Ключові напрями у сфері ЦОБ	Напрями забезпечення цінностей
УкрСиббанк	Зелена компанія для працівників	Партнерство <i>IQ energy</i> ; створення зеленого офісу; заохочення співробітників до зеленого способу життя; допомога клієнтам стати енергонезалежними
	<i>Positive banking</i>	Заохочення людей створювати та розвивати бізнес; підтримка соціальних та підприємницьких інновацій; залучення молоді до пошуків сучасних рішень; фінансова освіта; підтримка проєктів, важливих для суспільства та місцевих громад; реалізація проєктів з підтримки безпеки, ментального здоров'я та розвитку навичок співробітників
	<i>People First</i>	Евакуація; організація проживання співробітників в готелях в Україні та за кордоном; компенсація витрат на оренду житла; відновлення пошкоджених помешкань; організація домашнього офісу; розширене медичне страхування та підтримка мобілізованих співробітників; зустрічі з психологами та групова терапія
	Етика та інклюзія	Найм людей з особливими потребами; контроль справедливої винагороди незалежно від гендеру; гендерна рівність у процесах призначення на керівні посади; внутрішній омбудсмен, який працює зі скаргами співробітників на невідповідну поведінку та прояву неповаги; програма зміни формату роботи <i>New Way of Working</i> ; програма підтримки ветеранів; аудит психологічного здоров'я організації
Укргазбанк	Екобанкінг	Екокредитування за спеціальними ставками; участь у Коаліції лідерів у сфері тарифікації викидів вуглецю (<i>CPLC</i>) з метою сприяння інвестиціям у зниження викидів двоокису вуглецю; співпраця з <i>PFAN</i> (Приватна фінансова консультативна мережа) з метою інвестування у проєкти відновлюваної енергетики
Ощадбанк	Екологічний напрям	Дотримання вимог екологічної та соціальної відповідальності при кредитуванні; підтримка клієнтів, які проводять модернізацію житла з підвищенням його енергоефективності та впроваджують "зелені технології"
	Соціальна відповідальність	Протидія дискримінації за різноманітними ознаками; толерантність до людей з особливими потребами; соціальні проєкти для працівників; підтримка обороноздатності країни; розвиток інклюзивних програм (зокрема, "Моя безбар'єрність", підтримка створення "Довідника безбар'єрності" – першого в Україні мультиформатного видання, присвяченого основам толерантного спілкування); програма реінтеграції ветеранів у трудовий колектив; підтримка українського культурного процесу
ПроКредит банк	Система екологічного менеджменту	Внутрішній екологічний менеджмент, спрямований на використання власних сонячних електростанцій, електро- та гібридних корпоративних авто, системи сортування сміття в офісах; врахування екологічних та соціальних ризиків клієнтів; відмова від фінансування етично сумнівних та шкідливих для довкілля проєктів, зокрема проєктів з виробництва одноразового пластику
ПриватБанк	Відповідальний роботодавець	Найбільший роботодавець на вітчизняному ринку праці; працевлаштування осіб з інвалідністю; повний соціальний пакет для працівників; програма "Захист" із забезпечення безпеки співробітників та членів їхніх родин
	Захист навколишнього середовища	Електронний документообіг; екологічна технологія інкасації
	Фінансова грамотність населення	ЮніорБанк – навчання школярів фінансовій грамотності та програмування; благодійний фонд "Допомагати просто" – допомога дитячим будинкам і школам-інтернатам, онкохворим дітям, постраждалим від стихійних лих чи терактів

Джерело: складено авторами за (УкрСиббанк, б. д.а, б д.б, б. д.с; *Forbes Ukraine*, 2023, 10 травня; Укргазбанк, 2018, 2023; Ощадбанк, 2023; ПроКредит Банк, 2022, березень; ISSN 2786-7978; eISSN 2786-7986. SCIENTIA FRUCTUOSA. 2024. № 5

ПроКредит Банк, 2024; Приватбанк, 2023).

За даними *таблиці 2*, серед представлених банків екобанкінг залишається провідним напрямом. І в цьому немає нічого дивного, оскільки Україною на високому політичному рівні підтримано Європейський зелений курс, згідно з яким у березні 2021 р. Кабінет Міністрів України затвердив Національну економічну стратегію на період до 2030 р., відповідно до якої країна планує досягти кліматичної нейтральності не пізніше 2060 р. Для переходу України до кліматично-нейтральної економіки необхідно до 2030 р. залучити близько 102 млрд євро капітальних інвестицій, тобто близько 10 млрд євро щороку (Постанова Кабінету міністрів України № 179, 2021, 3 березня). У 2021 р. в країні на законодавчому рівні запроваджено "зелені облігації", кошти від розміщення яких передбачено використовувати виключно на фінансування проектів екологічного напрямку. Все це стимулює вітчизняні банки до запровадження елементів ЦОБ, правда, здебільшого це стосується екологічного та кліматичного аспектів.

5. Перспективи розвитку ціннісно орієнтованого банкінгу

Найперспективнішою формою ведення банківського бізнесу є клієнтоцентрична модель. Однак у рамках ЦОБ у процесі створення та реалізації банківських продуктів фундаментальним ядром має бути вибудований ланцюжок створення цінностей для всіх її учасників.

Україні важко миттєво впровадити на банківському рівні перехід від традиційного банкінгу до ЦОБ. Постійна зміна пріоритетів протягом багатьох років змінила підхід до традиційного банкінгу і на передній план вийшли цінності, які здійснюються з дотриманням принципів сталого розвитку в галузевій політиці й у законодавстві України.

Сукупність таких факторів, як свідомість суспільства в питаннях соціально-культурних цінностей, раціонального використання природних ресурсів, чистого довкілля, енергоощадження, енергоефективності; активна позиція держави у підтримці та просуванні екопроектів; економічна зацікавленість підприємств різних галузей, сприятиме зацікавленості в екокредитах та зростанню попиту на них. А така ситуація вимагатиме від вітчизняних банків включати послуги екобанкінгу до свого кредитного портфеля. Тобто попит на послугу обумовить її пропозицію і подальший розвиток. Отже, кредитування стане драйвером для подальшого впровадження ЦОБ у інші сфери діяльності: операції з цінними паперами, облігаціями, інвестування, платіжні послуги, фінансування проектів.

Слід зазначити, що у великих іноземних банках найбільшу популярність серед публічно декларованих цінностей мають законність, підзвітність, висока якість надання послуг та дотримання прав людини. Тож, можна сподіватися, що, з огляду на досвід іноземних фінансових установ, вітчизняні банки будуватимуть системи управління на основі цінностей. Тобто такий банкінг буде не модним трендом, а необхідною складовою діяльності банків.

Висновки

Ціннісно орієнтований банкінг – поняття, що набуває масштабного поширення у світі, оскільки виводить на передній план головні людські цінності – саму людину, її права та можливості, природні ресурси, дбайливе ставлення до них, раціональне використання, переробку та інші соціально важливі проекти.

Розвиток ЦОБ є процесом, який став можливим завдяки зміні способу мислення та підходу до бізнесу. Банки активно впроваджують поняття корпоративної соціальної відповідальності та є свідомішими щодо відповідальності за свої дії та наслідки для суспільства й довкілля. Вони здатні виокремлювати напрями, за якими здійснюють послуги чи свідомо відмовляються від них, наприклад, цілеспрямовану підтримку жінок-засновників, фінансування розробок талановитої молоді чи блокування платежів на сайтах азартних ігор для вразливих споживачів.

Однією з головних цінностей, на яких ґрунтується розвиток банкінгу, є довіра. Банки намагаються завоювати довіру клієнтів шляхом забезпечення найвищих стандартів безпеки та якості послуг. Іншою цінністю, на яку спрямовується розвиток банкінгу, є інноваційність. Банки постійно вдосконалюють свої технології та шукають нові способи надання послуг, впроваджуючи нові цифрові технології, які дають змогу забезпечувати більш швидкий та прозорий доступ до послуг. Вони все частіше зауважують на соціальній відповідальності та "зелених" ініціативах. Дедалі більше банків відмовляються від інвестування у промисловість, яка шкодить довкіллю, та активно працюють над розвитком сталих екологічно чистих фінансових інструментів.

Серед принципів ведення ЦОБ слід виділити відносини з клієнтами, інклюзивність, продуктову інформованість, захист даних клієнта, соціальну інтеграцію, стійкість, місію та стратегію для ключових стейкхолдерів, взаємодію з громадами та дотримання норм ESG.

Важливим інструментом розвитку ЦОБ є оцінка ціннісних орієнтирів, на базі яких банк може розробляти політику у сфері етичного, соціального, екологічного менеджменту. Для цього варто застосовувати індекс цінностей (в цілому) та індекси в сфері сталого розвитку (індекс зеленого клієнта, індекс зеленої будівлі, індекс зеленого фінансування та ін.), але для їх розрахунку бракує інформаційної бази.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ/REFERENCE

Aspiration. (n. d.). <https://www.aspiration.com/>

Banco Santander. (n. d.). <https://www.bancosantander.es/particulares>

Benitez, I. (2017). A Shareable Explainer: What is Values-based Banking? <https://www.shareable.net/a-shareable-explainer-what-is-values-based-banking>

BNP Paribas. (n. d.). <https://group.bnpparibas/en/>

Boitan, I. A., & Shabban, W. (2024). Sustainable, Values-based Banking Model – Clustering Procedure for assessing its Convergence Pattern across European Banks. *Athens Journal of Law*, 10(3), 287–304.

Burianová, L., & Paulík, J. (2014). Corporate Social Responsibility in Commercial Banking – A Case Study from the Czech Republic. *Journal of Competitiveness*, 6(1), 50–70. <https://doi.org/10.7441/joc.2014.01.04>

Chiaromonte, L., Dreassi, A., Girardone, C., & Piserà, S. (2024). Socially responsible banking: Weathering the Covid-19 storm. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, (95). <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1042443124000957>

- Cholo, R. (n. d.). *Values Definition, Characteristics, Importance, Types of Values*. <https://www.scribd.com/document/460753482/Values-Definition-Characteristics-Importance-Types-of-Values-docx>
- Climent, F. (2018). Ethical versus conventional banking: A case study. *Sustainability*, 10(7), 21–52.
- Crane, A., Matten, D., & Spence, L. J. (2013, September 1). Corporate social responsibility: Readings and cases in a global context. In: A., Crane, D., Matten, & L. J., Spence, *Corporate Social Responsibility: Readings and Cases in a Global Context* (pp. 3–26). Routledge. <https://ssrn.com/abstract=2322817>
- De Clerck, F. (2009). Ethical banking. In L. Zsolnai, Z. Boda, & L. Fekete (Eds.), *Ethical prospects: economy, society and environment*, (1), 209–227. Springer. https://web.archive.org/web/20150924103203/http://www.social-banking.org/fileadmin/isb/Artikel_und_Studien/de_Clerck_Ethical_Banking.pdf
- Deutsche Bank. (2023). *Annual Report 2022*. <https://investor-relations.db.com/files/documents/annual-reports/2023/Annual-Report-2022.pdf>
- Deutsche Bank. (n. d.). <https://www.deutsche-bank.de/pk.html>
- Feridun, M., & Talay, I. (2023). Principles for responsible banking and sustainable development goals: an empirical investigation on European wholesale and retail banks. *Applied Economics Letters*, 31(19), 2077–2080. <https://doi.org/10.1080/13504851.2023.2210810>
- Forbes Ukraine. (2023, 10 травня). *People First, позитивний менеджмент, інклюзія. Цінності Uksribbank допомагають йому підтримувати співробітників у війні. Що банк планує робити далі*. Інтерв'ю з Н. Галунко. <https://forbes.ua/company/people-first-pozitivniy-menedzhment-inklyuziya-tsinnosti-uksribbank-dopomagayut-yomu-pidtrimuvati-spivrobitnikiv-u-viynu-shcho-bank-planue-robiti-dali-05052023-13460>
- Forbes Ukraine. (2023, May 10). *People First, positive management, inclusion. Uksribbank's values help it support employees in the war. What does the bank plan to do next? Interview with N. Halunko*. <https://forbes.ua/company/people-first-pozitivniy-menedzhment-inklyuziya-tsinnosti-uksribbank-dopomagayut-yomu-pidtrimuvati-spivrobitnikiv-u-viynu-shcho-bank-planue-robiti-dali-05052023-13460>
- GABV. (2022, December 21). *Bank Australia: First bank in the world to own and operate a private conservation reserve*. <https://www.gabv.org/think-bolder/bank-australia-the-first-bank-in-the-world-to-own-and-operate-a-private-conservation-reserve>
- GABV. (2022, December 29). *Amalgamated Bank: Advocates for gun violence prevention*. <https://www.gabv.org/think-bolder/amalgamated-bank-advocates-for-gun-violence-prevention>
- GABV. (2023, October 30). *VDK bank creates first ever three-sided coin*. <https://www.gabv.org/think-bolder/vdk-bank-creates-first-ever-three-sided-coin>
- GABV. (n. d.). *Principles of values-based banking*. <https://www.gabv.org/about-us>
- Halamka, R., & Teplý, P. (2017). The Effect of Ethics on Banks Financial Performance. *Prague Economic Papers*, 26(3), 330–344. <https://doi.org/10.18267/j.pep.609>; https://www.researchgate.net/publication/310666215_The_Effect_of_Ethics_on_Banks'_Financial_Performance#fullTextFileContent
- HSBC. (n. d.). <https://www.hsbc.com>
- JPMorgan Chase. (n. d.). <https://www.jpmorganchase.com>
- Kara, A., Ongena, S., & Yildiz, Y. (2024) Does being a responsible bank pay off? Evidence from the COVID-19 pandemic. *Journal of Financial Stability*, (74). <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2024.101317>
- Mondal, P. (n. d.). *Radhakamal Mukerjee: Biography and Contribution to Sociology*. <https://www.yourarticlelibrary.com/sociology/radhakamal-mukerjee-biography-and-contribution-to-sociology/35010>
- Muller, S. (2023). *The correlation between values-based leadership and economic success: An empirical evaluation within selected German cooperative banks and related policy implications*. Prof Doc Thesis London South Bank University LSBU Business School. <https://doi.org/10.18744/lbsu.93qy2>
- Principles for Responsible Banking. (n. d.). *United Nations Environment Programme – Finance Initiative*. <https://www.unepfi.org/banking/bankingprinciples>
- Rohner, M. (2020). *Positioning Paper. GABV Brand Values and Differentiation Criteria*. <https://www.gabv.org/position-paper/gabv-brand-values-and-differentiation-criteria-2>
- Rohner, M. (2022). *A comparison among the Principles for Responsible Banking and the Principles of Values-Based Banking*. <https://www.gabv.org/long-read/how-financing-positive-change-is-helping-to-change-finance-itsel>
- Rokeach, M. (1973). *The Nature of human values*. <https://archive.org/details/natureofhumanval00roke/page/n9/mode/2up>
- Serrano Pérez, M. E. (2017). SEBI index: Measuring the commitment to the principles of social banking. *Contaduría y Administración*, (62), 1393–1407. https://www.researchgate.net/publication/319119003_SEBI_index_Measuring_the_commitment_to_the_principles_of_social_banking

Shrum, L. J., McCarty, J. A., & Loeffler, T. L. (1990). Individual Differences in Value Stability: Are We Really Tapping True Values. <i>Advances in Consumer Research</i> , 17(1), 609 p. https://openurl.ebsco.com/EPDB%3Aagcd%3A11%3A16277515/detailv2?sid=ebsco%3Aocu%3Arecord&id=ebsco%3Aagcd%3A6431129&bquery=AU%20Shrum%2C%20L.J.&page=1	
Standard Chartered. (n. d.). www.sc.com/au	
United National. (n. d.). <i>Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development</i> . https://sdgs.un.org/2030agenda	
Weber, O. (2011). Mission and Profitability of Social Banks. <i>SSRN</i> https://www.researchgate.net/publication/228320409_Mission_and_Profitability_of_Social_Banks	
Weber, O., & Duan, Y. (2012). Social finance and banking. In H. K. Baker & J. R. Nofsinger (Eds.). <i>Socially responsible finance and investing</i> (pp. 161–180). New Jersey, Hoboken, NJ: Wiley.	
WVS. (n. d.). World Values Survey. https://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp	
Бортніков, Г., & Любич, О. (2022). Управління ESG-ризиками в українських банках. <i>Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice</i> , 6(47), 19–33. https://doi.org/10.55643/fcactp.6.47.2022.3885	Bortnikov, H., & Lyubich, O. (2022) ESG risk management in Ukrainian banks. <i>Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice</i> , 6(47), 19–33. https://doi.org/10.55643/fcactp.6.47.2022.3885
Вовченко, О. (2023). ESG-стратегія як основа управління ризиками сталого розвитку в банках. <i>Економіка та суспільство</i> , (50). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-85	Vovchenko, O. (2023). ESG-strategy as a basis for sustainability risk management in banks. <i>Economy and Society</i> , (50). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-85
Дзюблюк, О., & Стечишин, Т. (2015). Соціальна відповідальність банківської системи: теоретичний та практичний аспект. <i>Вісник Економіки</i> , (2), 101–112. https://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/634	Dziubliuk, O., & Stechyshyn, T. (2015). Social responsibility of the banking system: theoretical and practical aspects. <i>Bulletin of the Economy</i> , (2), 101–112. https://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/634
Івасів, І. Б. (2010). Етичний банківський бізнес та етичні банки. <i>Вчені записки зб. наук. пр.</i> , (12), 173–179. КНЕУ. https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/35825b94-bc39-4b75-8ce5-b7070325ce9f/content	Ivasiv, I. (2010). Ethical banking and ethical banks. <i>Scientific Notes. Scientific Works Collection</i> , (12), 173–179. <i>Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman</i> , https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/35825b94-bc39-4b75-8ce5-b7070325ce9f/content
Коваленко, В. (2023). Місце соціальної відповідальності бізнесу в забезпеченні ефективної системи взаємовідносин банків із стейкхолдерами. <i>Науковий вісник Одеського національного економічного університету</i> , 1–2(302–303), 75–85. https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-1-2-302-303-75-85	Kovalenko, V. (2023). The place of corporate social responsibility in ensuring an effective system of banks' relationships with stakeholders. <i>Scientific Bulletin of the Odessa National Economic University</i> , 1–2(302–303), 75–85. https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-1-2-302-303-75-85
Колосок, А. М. (2013). Критерії оцінки соціальної відповідальності бізнесу. <i>Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки</i> , 5(254), 78–82. https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/20538	Kolosok, A. M. (2013). Criteria of Estimation of Social Responsibility of Business. <i>Scientific Journal Lesya Ukrainka Eastern European National University</i> . 5(254), 78–82. https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/20538
Краснова, І. В., Примостка, Л. О., & Шевалдіна, В. Г. (2021). Фінансові інновації в управлінні кліматичними ризиками. <i>Deutsche internationale Zeitschrift für zeitgenössische Wissenschaft</i> , (11), Ч. 2, 22–26. https://www.researchgate.net/publication/352553717_Deutsche_internationale_Zeitschrift_fur_zeitgenossische_Wissenschaft_No11_part_2_2021	Krasnova, I. V., Prymostka, L. O., & Shevaldina, V. G. (2021). Financial innovations in climate risk management. <i>Deutsche internationale Zeitschrift für zeitgenössische Wissenschaft</i> , (11), P. 2, 22–26. https://www.researchgate.net/publication/352553717_Deutsche_internationale_Zeitschrift_fur_zeitgenossische_Wissenschaft_No11_part_2_2021
Лункіна, Т. І., & Каратай, Т. М. (2017). Оцінка соціально-орієнтованої політики у банківських установах України. <i>Modern Economics</i> , (6), 130–137. https://modecon.mnau.edu.ua/issue/6-2017/UKR/lunkina.pdf	Lunkina, T., & Karatay, T. (2017). Assessment of socio-oriented policy in banking institutions of Ukraine. <i>Modern Economics</i> , (6), 30–137. https://modecon.mnau.edu.ua/issue/6-2017/UKR/lunkina.pdf

Маловичко, Ю. (2023, 27 березня). <i>Найбільший банк Німеччини під загрозою банкрутства: чи накриє Європу фінансова криза</i> . https://apostrophe.ua/ua/news/economy/banks/2023-03-27/krupneyshiy-bank-germanii-pod-ugrozoju-bankrostva-nakroet-li-evropu-finansoviyi-krizis/293931	Malovychko, Yu. (2023, March 27). <i>Germany's largest bank is at risk of bankruptcy: will the financial crisis cover Europe</i> . https://apostrophe.ua/ua/news/economy/banks/2023-03-27/krupneyshiy-bank-germanii-pod-ugrozoju-bankrostva-nakroet-li-evropu-finansoviyi-krizis/293931
Національний банк України. (2024, 1 жовтня). <i>Політика з розвитку сталого фінансування</i> . https://bank.gov.ua/admin/uploads/article/ESG%20strategy_public.pdf?v=9	National Bank of Ukraine. (2024, October 1). <i>Sustainable Finance Development Policy</i> . https://bank.gov.ua/admin/uploads/article/ESG%20strategy_public.pdf?v=9
Національний банк України. (б. д.). <i>Політика щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року</i> . https://bank.gov.ua/admin/uploads/article/Policy_rozvytok-stalogo-finansuvannja_2025.pdf?v=6	National Bank of Ukraine. (n. d.). <i>Sustainable Finance Development Policy 2025</i> . https://bank.gov.ua/admin/uploads/article/Policy_rozvytok-stalogo-finansuvannja_2025.pdf?v=6
Олійник, Л. (2019). Розвиток корпоративної соціальної відповідальності в банківському секторі України. <i>Фінанси, облік, банки</i> , (1), 57–67. https://doi.org/10.31558/2307-2296.2019.1.6	Oliinyk, L. (2019). Corporate social responsibility development in the banking sector of Ukraine. <i>Finance, accounting, banks</i> , (1), 57–67. https://doi.org/10.31558/2307-2296.2019.1.6
Ощадбанк. (2023). <i>Звіт про управління. Окрема фінансова звітність разом зі звітом незалежного аудитора за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року</i> . https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist	Oschadbank. (2023). <i>Management report. Separate financial statements together with the independent auditor's report for the year ended 31 December 2022</i> . https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist
Польова, І. М. (2015). Соціальна відповідальність банківських установ. <i>Фінансово-економічний розвиток України в умовах євроінтеграції</i> (с. 121–123). https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/News/Nauka/2015/Docs/LCA_A_Zbirnyk_25-03-2015.pdf	Polova, I. M. (2015). Social responsibility of banks. <i>Financial and economic development of Ukraine in the conditions of European integration</i> (pp. 121–123). https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/News/Nauka/2015/Docs/LCA_Zbirnyk_25-03-2015.pdf
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року" № 179 (2021, 3 березня). https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179	Resolution of the Cabinet Ministers of Ukraine "On the approval of the National Economic Strategy for the period until 2030" No. 179 (2021, March 3). https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179
ПриватБанк. (2023). <i>Річний звіт станом на 31 грудня 2022 р.</i> https://static.privatbank.ua/files/dod1_01052023_2022.pdf	PrivatBank. (2023). <i>Annual report as of December 31, 2022</i> . https://static.privatbank.ua/files/dod1_01052023_2022.pdf
Примостка, О. О., & Захарчук, А. О. (2016). Корпоративна соціальна відповідальність банків. <i>Ефективна економіка</i> , (7). http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5063	Prymostka, O. O., & Zaharchuk, A. O. (2016). Corporate social banks responsibility. <i>Efficient economy</i> , (7). http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5063
ПроКредит Банк (2022, березень). <i>Стандарти оцінки екологічних та соціальних ризиків під час прийняття кредитних рішень</i> . https://procreditbank.com.ua/source/Managing-the-environmental-and-social-risk-of-lending-2022.pdf	ProCredit Bank. (2022, March). <i>Managing the Environmental and Social Risk of Lending</i> . https://procreditbank.com.ua/source/Managing-the-environmental-and-social-risk-of-lending2022.pdf
ПроКредит Банк. (2024). <i>Сталий розвиток</i> . https://procreditbank.com.ua/eco	ProCredit Bank. (2024). <i>Sustainable development</i> . https://procreditbank.com.ua/eco
Ткаченко, Н В., & Хуторна, М. Е. (2020, вересень). Методологічні засади формування та реалізації бізнес-стратегії банку на основі ціннісно-орієнтованого підходу. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: "Економіка", 18(46), 90–98. НаУОА. https://ecj.oa.edu.ua/assets/files/NZ_ek_Vyp_18(46).pdf	Tkachenko, N., & Khutorna, M. (2020, September). Methodology of the bank's business strategy formation and implementation on the basis of a value-based approach. Scientific Notes of Ostroh Academy National University, "Economics" series, 18(46), 90–98. NaUOA. https://ecj.oa.edu.ua/assets/files/NZ_ek_Vyp_18(46).pdf
Укргазбанк. (2018). <i>Політика екологічної та соціальної відповідальності</i> . https://www.ukrgasbank.com/upload/file/es_policy.docx	UkrGasbank. (2018). <i>Environmental and social responsibility policy</i> . https://www.ukrgasbank.com/upload/file/es_policy.docx

Укргазбанк. (2023). <i>Звіт керівництва (звіт про управління). Фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року, зі звітом незалежного аудитора.</i> https://www.ukrgasbank.com/upload/22%20UGB%20-%20UKR_IFRS_FINAL.pdf	Ukrgasbank. (2023). <i>Management Report (Management Report). Financial Statements for the Year Ended December 31, 2022, with Independent Auditor's Report.</i> https://www.ukrgasbank.com/upload/22%20UGB%20-%20UKR_IFRS_FINAL.pdf
УкрСиббанк. (б. д.б). <i>Звіт зі сталого розвитку.</i> https://ukrsibbank.com/wp-content/uploads/financial_reports/CSR_report2022_UA2.pdf	Ukrsibbank. (n. d.b). <i>Sustainability report.</i> https://ukrsibbank.com/wp-content/uploads/financial_reports/CSR_report2022_UA2.pdf
УкрСиббанк. (б. д.с). <i>Сталый розвиток.</i> https://ukrsibbank.com/about-bank/corporate-social-responsibility	Ukrsibbank. (n. d.c). <i>Sustainable Development.</i> https://ukrsibbank.com/about-bank/corporate-social-responsibility
УкрСиббанк. (б. д.а). <i>Positive banking.</i> https://ukrsibbank.com/about-bank/bank-to-day/positive-banking	Ukrsibbank. (n. d.a). <i>Positive banking.</i> https://ukrsibbank.com/about-bank/bank-to-day/positive-banking
Шульга, Н., & Омеленчук, В. (2024). ESG-ризиків банків. <i>Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право</i> , 2(133), 101–119. Серія. Економічні науки. https://doi.org/10.31617/3.2024(133)06	Shulga, N., & Omelenchuk, V. (2024). ESG risks of banks. <i>Foreign trade: economics, finance, law</i> , 2(133), 101–119. https://doi.org/10.31617/3.2024(133)06
Шульга, Н., & Савлук, С. (2024). "Екологічний" вектор регулювання діяльності банків: модель ЄС. <i>Scientia fructuosa</i> , 1(153), 110–126. https://doi.org/10.31617/1.2024(153)07	Shulga, N., & Savluk, S. "Environmental" vector of banking regulation: the eu model. <i>Scientia fructuosa</i> , 1(153), 110–126. https://doi.org/10.31617/1.2024(153)07

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що вони не мають фінансових чи нефінансових конфліктів інтересів щодо цієї публікації; не мають відносин із державними органами, комерційними або некомерційними організаціями, які могли б бути зацікавлені у поданні цієї точки зору. З огляду на те, що двоє з авторів працюють в установі, яка є видавцем журналу, що може зумовити потенційний конфлікт або підозру в упередженості, остаточне рішення про публікацію цієї статті (включно з вибором рецензентів та редакторів) приймалося тими членами редколегії, які не пов'язані з цією установою.

Автори не отримували прямого фінансування для цього дослідження.

Внесок авторів є рівнозначним.

Гербич Л., Нетребчук Л., Онопрієнко Ю. Ціннісно орієнтований банкінг як чинник сталого розвитку. *Scientia fructuosa*. 2024. № 5. С. 15–33. [https://doi.org/10.31617/1.2024\(157\)02](https://doi.org/10.31617/1.2024(157)02)

Надійшла до редакції 03.10.2024.

Отримано після доопрацювання 09.10.2024.

Прийнято до друку 11.10.2024.

Публікація онлайн 21.10.2024.